

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-73-68>

УДК 338.43.027:635](477)“364”

ДОСВІД РЕГУЛЮВАННЯ ТА АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ВИРОБНИЦТВА ОВОЧЕВОЇ ПРОДУКЦІЇ

EXPERIENCE OF REGULATION AND ANALYSIS OF STATE SUPPORT FOR VEGETABLE PRODUCTION

Швець Віталій Анатолійович

аспірант,

Вінницький національного аграрного університету

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-1551-0656>**Shvets Vitalii**

Vinnytsia National Agrarian University

У статті розглянуто сучасний стан галузі овочівництва України в умовах воєнного стану та наслідки тимчасової окупації частини територій країни для виробництва овочевої продукції. Встановлено основні проблеми, що стримують розвиток галузі, зокрема високу імпортозалежність, складність впровадження інновацій, енергетичну нестабільність і недостатній рівень державної підтримки. Проаналізовано досвід державного регулювання овочівництва в США та країнах ЄС, що ґрунтується на інструментах цінової, податкової, кредитної підтримки, регулювання обсягів виробництва та захисту внутрішнього ринку. Здійснено оцінку ефективності реалізації Державної цільової програми розвитку овочівництва на період до 2025 року, виявлено тенденції до скорочення обсягів фінансування та обмеженість інструментів підтримки. Сформульовано стратегічні напрями розвитку овочівництва в Україні, які включають розширення площ під овочеві культури, підвищення врожайності, розвиток логістичної інфраструктури та кооперації, запровадження інноваційних технологій, а також удосконалення механізмів державної підтримки. Впровадження запропонованих заходів сприятиме зміцненню продовольчої безпеки, економічному зростанню аграрного сектору та поліпшенню добробуту сільського населення.

Ключові слова: овочівництво, державна підтримка, інструменти підтримки, податкова підтримка, інновації в сільському господарстві, продовольча безпека, розвиток сільських територій, логістична інфраструктура.

This study explores the current state of Ukraine's vegetable production sector amid martial law and the consequences of the temporary occupation of certain territories for domestic vegetable output. The research identifies key obstacles impeding the sector's development, including high dependence on imports, challenges in adopting innovations, energy instability, and insufficient governmental support. A comparative analysis of state regulation practices in the United States and European Union countries is conducted, emphasizing the use of pricing, taxation, credit instruments, production volume controls, and domestic market protection mechanisms. The effectiveness of the State Target Program for the Development of Vegetable Production through 2025 is assessed, revealing declining financial allocations and a limited range of support tools. The main problems of vegetable growing development in Ukraine are emphasized, in particular, the significant import dependence of the vegetable growing industry, despite the fact that market demand for a number of vegetable crops exceeds supply and continues to grow; the difficulty of implementing innovative technologies in small farms, which leads to low yields; the problem of attracting investments in the development of vegetable growing on farms, wear and tear of equipment, minimal use of drip irrigation, etc. It was determined that there is actually no state support for vegetable growing, with the exception of declared grant programs for the creation of gardens and greenhouses, due to the difficult situation in the energy sector. The urgent ways to support the development of the vegetable growing industry in Ukraine are to expand the areas for growing basic vegetable crops and rare vegetables in the western and central regions, increase vegetable yields by implementing innovative technologies, promote the introduction of drip irrigation in small farms through mechanisms of partial financing from local budgets and alternative sources, stimulate the creation of vegetable cooperatives, and intensify interregional exchange of vegetable products.

Keywords: vegetable growing, state support, support instruments, tax support, agricultural innovations, food security, rural development, logistics infrastructure

Постановка проблеми. В Україні овочівництво тривалий час було однією з ключових галузей аграрного сектору у південних регіонах, де сприятливі природно-кліматичні умови забезпечують ефективне вирощування овочевих культур. Оптимальне поєднання теплових і світлових ресурсів, а також наявність ґрунтів піщаного та зв'язано-піщаного гранулометричного складу стали основою ефективного виробництва високоякісної овочевої продукції.

Проте внаслідок військових дій російської федерації агропромисловий комплекс зазнав значних збитків саме у цих найпродуктивніших регіонах. Були знищені посівні площі, викрадена продукція і сільськогосподарська техніка, зруйновані інфраструктурні об'єкти. Навіть на не окупованих, але наближених до них територіях вкрай ускладнено ведення сільськогосподарської діяльності через замінування, постійну загрозу повітряних атак, дефіциту робочої сили. Всі ці фактори знижують потенціал виробництва овочів у південно-східних регіонах до критичного.

Незважаючи на це, овочівництво залишається високорентабельною галуззю економіки за умови її державної підтримки і стимулювання навіть у період воєнного стану. Підтримувальні і стимуляційні заходи сприятимуть розв'язанню проблеми продовольчої безпеки, соціально-економічної стійкості громад, ефективній співпраці органів управління, суб'єктів господарювання, науковців та інвесторів, що дозволить забезпечити сталість розвитку овочівництва в умовах війни та сприятиме відновленню у післявоєнний період.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розвитку сільськогосподарського виробництва в умовах війни досліджують О. Риковська [9], О. Семенда [10], І. Сєвідова [11], О. Шапля [13] та ін. Окремі аспекти державної підтримки овочівництва вивчали Ю. Герасименко [4], І. Гончарук [5], І. Фурман [12] та інші. Проте основна увага аналізованих досліджень приділена проблемам використання інновацій в аграрній сфері та необхідності впровадження потужних технологій, тоді як питання шляхів і засобів державної підтримки розглядається поверхнево.

Формулювання цілей. Метою дослідження є аналіз сучасного стану державної підтримки овочівництва в Україні та розробка шляхів і засобів її розширення на основі європейського та світового досвіду та з врахуванням умов втрати значних сільськогосподарських територій і ведення військових дій, розкриття

потенціалу співучасті держави і приватних виробників овочів у стабільному розвитку галузі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Про важливість і рентабельність галузі овочівництва свідчить той факт, що, займаючи у структурі посівних площ менше 2%, у структурі продовольчого кошика овочі займають більше 20%, а у загальному доході рослинництва овочі становлять 20% [1].

Близько 80% виробництва овочів в Україні знаходяться в степовій та лісостеповій зонах, займаючи 250 тис. га посівних площ. Найбільше тут зосереджується виробництво баклажанів (85%), солодкого перцю (78%), томатів (63%), цибулі (52%), огірків (42,7%), столового буряка (27,6%) та моркви (26,1%) [8]. Це свідчить про те, що лімітуючим фактором овочівництва є кліматичні та ґрунтові умови. Відповідно, основною причиною скорочення виробництва овочів стала часткова окупація територій Херсонської, Запорізької областей, близькість до лінії зіткнення посівних площ Миколаївської, Одеської, Харківської, Дніпропетровської областей, що перешкоджає розвитку овочівництва на цих територіях.

На сьогодні внаслідок безпосередньої окупації, замінування та неможливості ведення господарства на прифронтових територіях втрачено близько 20% виробництва овочевої продукції, що складає ~2 млн. т овочевих культур [10, с. 72].

Основними проблемами, з якими зіткнулися виробники овочів, окрім зумовлених військовим станом, є наступні.

1. Значна імпортозалежність галузі. За даними Державного комітету статистики України масово вирощується лише близько десяти традиційних овочевих культур, тоді як малопоширені, зокрема, ранні сорти огірків та помідорів, забезпечуються переважно за рахунок імпорту. Ринковий попит на ці культури уже перевищує пропозицію і продовжує зростати. При цьому високий фінансовий поріг входу в тепличне вирощування огірків і помідорів стримує розвиток цієї галузі у центральних і західних регіонах країни.

2. Складність впровадження інноваційних технологій. Виробництво овочів зосереджено у домашніх господарствах (86)%, що не сприяє впровадженню інновацій. Відповідно врожайність у домашніх і промислових господарствах відрізняється більш як удвічі (19,8 і 43 т/га). Це – результат недостатніх обсягів інвестицій у розвиток овочівництва у

господарствах, зношеності техніки, мінімального застосування краплинного зрошення [9, с. 13].

3. Фактична відсутність державної підтримки овочівництва за винятком декларованих грантових програм у проєктів «є-Робота» для створення садів і теплиць, проте через складну ситуацію в енергетичному секторі їх частка мізерна.

4. Енергетична криза, створена діями країни-агресора. За рахунок цього не вдалося зберегти значну частину врожаю 2023 р., а врожай овочів 2024 р. значною мірою був переорієнтований на експорт у зв'язку з проблемами тривалого зберігання.

З метою відновлення і розвитку галузі овочівництва необхідно здійснити ряд як поступових, так і кардинальних змін на місцевому, регіональному і загальнодержавному рівнях, враховуючи досвід країн світу.

В США регулювання внутрішніх цін на овочеву продукцію здійснюється переважно за допомогою митно-тарифних заходів, зокрема, встановлення тарифів і тарифних квот для обмеження імпорту овочів. Основна частина квот розподіляється на ключові товари овочевого імпорту. Внутрішній попит на овочі стимулюється діяльністю товарно-кредитних кооперативів, які закупають продукцію за законодавчо встановленими мінімальними цінами. Експорт овочевої продукції також знаходиться під контролем і підтримкою держави [4].

Конкурентоспроможність овочівництва у США досягається шляхом стабілізації діяльності фермерських господарств. Для цього застосовується фінансування через фермерські служби сільськогосподарської підтримки (FFAS). Основні завдання FFAS включають розширення експортних можливостей фермерів, стимулювання економічного розвитку галузі, покращення торговельного потенціалу, вдосконалення санітарних і фітосанітарних стандартів для сприяння міжнародній торгівлі, зміцнення внутрішнього ринку овочевої продукції, надання інструментів для управління ризиками та фінансових механізмів, а також підвищення якості ґрунтів для забезпечення довгострокової продуктивності орних земель [12, с. 317].

У Європейському Союзі регулювання виробництва овочевої продукції базується на наступних принципах [4]:

1. Підтримка цін на овочеву продукцію місцевого виробництва. Основна мета цього механізму – забезпечення цін, які одночасно

захищають інтереси виробників та є прийнятними для споживачів. Для досягнення цієї мети застосовуються дотації та субсидії, які базуються на механізмі цільових цін, що захищають внутрішні ціни від конкуренції з нижчими світовими цінами. Цільові ціни визначають бажаний рівень ринкових цін.

2. Регулювання обсягів виробництва. Умови насиченого ринку вимагають контролю за обсягами виробництва для уникнення перевиробництва і зниження доходів фермерів. В ЄС для цього запроваджуються квоти, які встановлюють максимально допустимий обсяг виробництва для кожного фермера. Перевищення квот оподатковується, що робить додаткове виробництво економічно не вигідним.

3. Пільгове кредитування. Цей механізм включає зниження процентних ставок за кредитами, часткову компенсацію кредитів державою, звільнення від виплат у перші роки після отримання кредиту та подовження строків його повернення. Держава може компенсувати частину відсоткової ставки або встановлювати фіксовану частку, яку сплачує фермер, решту погашає держава.

4. Податкові пільги. Фермери, які беруть участь у державних програмах розвитку овочівництва, можуть отримувати податкові преференції за умови дотримання встановлених правил. У разі їх порушення фермери не лише втрачають пільги, але й можуть бути оштрафовані.

5. Пряма фінансова підтримка з державного бюджету, яка включає надання допомоги на придбання високоякісного насіння, екологічно безпечних засобів захисту рослин, а також модернізацію виробництва на основі інновацій.

6. Захист внутрішнього ринку від іноземної конкуренції. Рівень митно-тарифного захисту в ЄС залишається вищим, ніж у багатьох інших країнах. І, як продемонстрували протести і блокування доріг польськими фермерами проти ввезення дешевої сільськогосподарської продукції з України – навіть неофіційної складової досить, щоб порушити ланцюги збуту овочівництва. На відміну від ЄС, Україна не застосовує експортні субсидії на овочеву продукцію та зобов'язалася не впроваджувати їх у рамках СОТ. Європейські ж країни активно субсидують своїх виробників, сприяючи виходу їх продукції на зовнішні ринки. Крім того, країни ЄС застосовують спеціальні захисні заходи, передбачені Угодою про сільське господарство СОТ, тоді як Укра-

їна, як член СОТ, позбавлена права використовувати ці механізми.

Таким чином, регулювання овочівництва в США та ЄС характеризується активним використанням інструментів тарифного і нетарифного захисту, державного фінансування та підтримки фермерів, а також механізмів, що сприяють сталому розвитку галузі.

Аналіз світового досвіду державного регулювання виробництва овочевої продукції у ринковій економіці виділяє основні важелі впливу, серед яких:

- підтримка цін на овочеву продукцію для забезпечення стабільних умов господарювання товаровиробників у несприятливі роки;
- регулювання обсягів і структури виробництва з метою запобігання перевиробництву;
- податкове регулювання виробників у рамках державних програм розвитку галузі;

– кредитна підтримка, що включає здешевлення відсотків, часткове відшкодування або відстрочення боргових платежів;

– державне фінансування виробників для стимулювання інноваційного розвитку [13, с. 139].

Досвід України демонструє, що вітчизняні виробники овочевої продукції не можуть конкурувати з розвиненішим європейським сільським господарством, яке має значно вищий рівень субсидування з боку держави. Необхідно впроваджувати реформи, спрямовані на вдосконалення державного регулювання виробництва овочів. Одним із ключових завдань є забезпечення паритетності цін через стабілізацію доходів виробників та їх відповідність доходам у заготівельній і переробній сферах.

Отже, державна цільова програма розвитку овочівництва на період 2021–2025 року

Таблиця 1

Обсяг фінансування заходів Державної цільової програми розвитку овочівництва на період до 2025 року

Напрямок фінансування	Роки	2021-2022		2023		2024		2025	
	Усього, млн грн	Держ-бюджет	Місцевий бюджет	Держ-бюджет	Місцевий бюджет	Держ-бюджет	Місцевий бюджет	Держ-бюджет	Місцевий бюджет
Державна підтримка наукових установ за напрямками: «Селекція», «Новітні методи біотехнології» та «Насінництво у первинних ланках»	83,5	24,0	0,3	16,0	0,5	19,0	0,7	22,0	1,0
Державна підтримка створення мережі кооперативних плодово-овочевих аукціонів	196,5	80,0	5,0	45,0	2,5	40,0	2,0	20,0	2,0
Державна підтримка розвитку експорту свіжої овочевої та баштанної продукції сільськогосподарськими кооперативами	900,0	450,0	–	150,0	–	150,0	–	150,0	–
Часткове відшкодування вартості будівництва нових тепличних комплексів (до 25%)	345,0	50,0	20,0	50,0	20,0	50,0	20,0	100,0	35,0
Часткове відшкодування вартості будівництва та/або придбання обладнання для кооперативних пакувальних центрів свіжої овочевої та баштанної продукції (до 25%)	375,0	185,0	–	70,0	–	60,0	–	60,0	–
Усього за напрямками	1900,0	789,0	25,3	331,0	23,0	319,0	22,7	352,0	38,0

Джерело: складено за даними «Державна цільова програма розвитку овочівництва на період до 2025 року» [7]

передбачає наступні види підтримки овочівництва:

- підтримка наукових установ за напрямками: «Селекція», «Новітні методи біотехнології» та «Насінництво у первинних ланках»;
- підтримка створення мережі кооперативних плодово-овочевих аукціонів;
- підтримка розвитку експорту свіжої овочевої та баштанної продукції сільськогосподарськими кооперативами;
- часткове відшкодування вартості будівництва нових тепличних комплексів;
- часткове відшкодування вартості будівництва та/або придбання обладнання для кооперативних пакувальних центрів свіжої овочевої та баштанної продукції.

Можемо констатувати, що обсяг державної підтримки овочівництва протягом 2021-2025 років має тенденцію до зменшення. Так, фінансування напрямів «Селекція», «Біотехнології» та «Насінництво» знижується починаючи з 83,5 млн грн (2021-2022) до 22 млн грн у 2025 році.

Державна підтримка кооперативних аукціонів мала пікове фінансування у 2021-2022 роках (196,5 млн грн), проте починаючи з 2023 року воно суттєво скоротилося до 20 млн грн у 2025. Підтримка розвитку експорту овочевої та баштанної продукції залишається стабільною – по 150 млн грн щорічно з 2023 по 2025 рік, однак у 2021-2022 роках фінансування було значно вищим (900 млн грн). Після високого рівня підтримки у 2021-2022 роках (185 млн грн) у наступні роки фінансування будівництва та придбання обладнання для кооперативних пакувальних центрів свіжої овочевої та баштанної продукції значно знижується (60 млн грн щорічно з 2023 року). Натомість спостерігається збільшення фінансування будівництва тепличних комплексів: з 50 млн грн у 2021-2024 роках до 100 млн грн у 2025 році, проте частка участі держави за цим напрямком сягає лише 25%.

Аналізуючи інструменти державної підтримки для розвитку овочівництва в Україні варто відмітити досить не широкий вибір програм та проєктів, які є доступними для сільськогосподарських виробників. Одним і чи не єдиним дієвим інструментом сьогодні є грант для створення або розвитку тепличного господарства. Аналізуючи динаміку отримання гранту від держави з 2022 по 2024 рік стає видно, що кількість виданих грантів для закладення теплиць становить 77 на суму 405,3 тис. грн. При цьому площа закладених

теplicь для вирощування овочів становить лише 96,8 га. Найбільша кількість закладених площ під теплиці для вирощування овочів за грантові кошти у Вінницькій, Київській, Дніпропетровській, Одеській та Закарпатській областях [14].

Для розвитку овочівництва в Україні доцільно:

- розширити площі вирощування основних овочевих культур та малопоширених овочів у західних і центральних регіонах (67-80 тис. га);
- підвищити врожайність овочів до >25 т/га шляхом впровадження інноваційних технологій;
- сприяти запровадженню крапельного зрошення у малих господарствах через механізми часткового фінансування з місцевих бюджетів та альтернативних джерел;
- розвивати логістичну інфраструктуру, включаючи залізничний і річковий транспорт;
- стимулювати створення овочевих кооперативів;
- активізувати міжрегіональний обмін овочевою продукцією.

Впровадження та використання таких інструментів державної підтримки у сфері овочівництва сприятиме економічній самостійності регіонів, забезпеченню продовольчої безпеки та сталому розвитку. Застосування за допомогою державного партнерства новітніх технологій, розвиток ринкової інфраструктури та залучення інвестицій підвищать конкурентоспроможність аграрного сектору, забезпечать продовольчу безпеку країни та покращать рівень життя сільського населення.

Висновки. На сучасному етапі розвитку сільськогосподарської галузі України забезпечення підвищення економічної ефективності овочівництва є ключовим завданням. Для цього необхідно забезпечити державну підтримку овочівництва на місцевому, регіональному та загальнодержавному рівні. Заходи такої підтримки мають включати розширення посівних площ під овочеві культури у безпечних регіонах, забезпечення розробки та впровадження адаптованих сортів і гібридів овочевих культур, підвищення врожайності загалом по галузі, особливо у малих господарствах, за рахунок доступного кредитування, формування логістичних ланцюгів, стимулювання створення овочевих кооперативів тощо.

В умовах воєнного стану, спричиненого російською агресією, необхідність швидкої

адаптації науки та державного управління до нових викликів стає ще актуальнішою. Пріоритетними залишаються питання забезпечення стабільності економічної системи України, сталого регіонального розвитку на основі інноваційних підходів, а також гарантування продовольчої безпеки та доступу до повноцінного харчування. Розв'язання цих завдань створить передумови для посилення позицій вітчизняного виробника як на внутрішньому, так і на світовому ринку.

Важливим аспектом є вдосконалення науково обґрунтованого планування посівних площ за регіонами на основі ефективних рішень у сфері овочівництва. Використовуючи досвід країн із розвинутою ринковою економі-

кою, можна розглядати механізм державного регулювання цін на овочеву сировину.

Також необхідно сформувати механізм дотацій для виробників овочевої продукції, базуючись на виконанні господарюючими суб'єктами комплексу вимог. Це сприятиме гармонійному функціонуванню всіх учасників овочевого підкомплексу, забезпеченню населення якісною та доступною продукцією, а також підвищенню її конкурентоспроможності на світовому ринку.

Перспективи подальших досліджень спрямовуватимуться на конкретизацію шляхів і засобів державної підтримки овочівництва на місцевому, регіональному та загальнодержавному рівнях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Аналіз ринку овочів в Україні. 2023 рік. URL: <https://pro-consulting.ua/ua/issledovanie-rynka/analiz-rynka-ovoshej-ukrainy-2023-god> (дата звернення: 01.12.2024).
2. Борщик В. М. Методичні засади аналізу та прогнозування кон'юнктури ринку овочевої продукції. *Економіка та управління АПК*. 2023. № 1. С. 27-38.
3. Війна Росії проти України: вплив на глобальну продовольчу безпеку та відповідь ЄС. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/733667/EPRS_BRI\(2022\)733667_XL.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/733667/EPRS_BRI(2022)733667_XL.pdf) (дата звернення: 10.11.2024).
4. Герасименко Ю. С., Остапенко Р. М. Окремі аспекти державної підтримки виробництва органічної продукції в світовій практиці. *Ефективна економіка*. 2021. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8684> (дата звернення: 9.12.2024).
5. Гончарук І. В., Шевчук Г. В. Механізм удосконалення функціонування підприємств плодовоовочевої галузі: монографія. Вінниця : ТОВ «Твори», 2022. 180 с.
6. Логоша Р. В. Державне регулювання ринку овочів: стан, проблеми, шляхи вирішення. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки*. 2016. Вип. 17(2). С. 47–50.
7. Державна цільова програма розвитку овочівництва на період до 2025 року URL: <https://ovoch.com/assets/files/library/methodical/2020/19-programa-2025-naan.pdf> (дата звернення: 9.12.2024).
8. Площі, валові збори та урожайність сільськогосподарських культур за їх видами та по регіонах у 2023 році. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2023/sg/pvzu/pvz23.zip> (дата звернення: 02.12.2024).
9. Риковська О., Фраєр О., Михайленко О. Аналіз стану сільського господарства України та імплементація нормативно-правових актів ЄС, дотичних до аграрних та доквіллевих питань. Київ : ГО «Екодія», 2024. 22 с.
10. Семенда О. В., Корман І. І. Аналіз українського ринку овочів в умовах війни. *International Science Journal of Management, Economics & Finance*. Vol. 3. No. 1. 2024, pp. 72–80.
11. Сєвідова І. О. Аналіз стану ринку овочевої продукції в Україні та світі. *Агросвіт*. № 11. 2018. С. 12–16.
12. Фурман І. В. Державна підтримка сільського господарства: проблеми, світові практики та перспективи для України. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2021. № 5. С. 315–323.
13. Шабля О. С., Рудь В. П., Косенко Н. П. Стан та перспективи розвитку галузі овочівництва в умовах війни. *Аграрні інновації*. 2023. № 18. С. 136–142.
14. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України. URL: https://public.tableau.com/app/profile/fsuw/viz/_16687835152330/Dashboard1 (дата звернення: 24.12.2024)

REFERENCES:

1. Analiz rynku owociv v Ukraini. 2023 rik [Market Analysis of Vegetables in Ukraine. 2023]. Available at: <https://pro-consulting.ua/ua/issledovanie-rynka/analiz-rynka-ovoshej-ukrainy-2023-god> (accessed December 01, 2024).

2. Borshchuk V. M. (2023) Metodichni zasady analizu ta prohnozuvannia koniunktury rynku ovochevoi produkt-sii [Methodological principles of analysis and forecasting of the vegetable market situation]. *Ekonomika ta upravlin-nia APK – Economy and Management of Agro-Industrial Complex*, vol. 1, pp. 27–38.
3. Viina Rosii proty Ukrainy: vplyv na hlobalnu prodovolchu bezpeku ta vidpovid YeS [Russia's War against Ukraine: impact on global food security and the EU's response] Available at: [https://www.europarl.europa.eu/Reg-Data/etudes/BRIE/2022/733667/EPRS_BRI\(2022\)733667_XL.pdf](https://www.europarl.europa.eu/Reg-Data/etudes/BRIE/2022/733667/EPRS_BRI(2022)733667_XL.pdf) (accessed: November 10, 2024).
4. Herasymenko Yu. S., Ostapenko R. M. (2021) Okremi aspekty derzhavnoi pidtrymky vyrobnytstva orhanich-noi produktii v svitovii praktytsi [Certain aspects of state support for organic production in global practice]. *Efektivna ekonomika – Efficient Economy*, vol. 2. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8684> (accessed December 12, 2024).
5. Honcharuk I. V., Shevchuk H. V. (2022) Mekhanizm udoskonalennia funktsionuvannia pidpriemstv plo-dovoovochevoi haluzi: monohrafiia [The mechanism for improving the functioning of enterprises in the fruit and vegetable industry: monograph]. Vinnytsia: TOV «Tvory». 180 p. (in Ukrainian).
6. Lohosha R. V. (2016) Derzhavne rehuliuвання rynku ovochiv: stan, problemy, shliakhy vyrishennia [State regulation of the vegetable market: current status, problems, and solutions]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu - Scientific Bulletin of Kherson State University*, vol. 17(2), pp. 47–50.
7. Derzhavna tsilova prohrama rozvytku ovochivnytstva na period do 2025 roku [State target program for the development of vegetable growing for the period until 2025]. Available at: <https://ovoch.com/assets/files/library/methodical/2020/19-programa-2025-naan.pdf> (accessed December 09, 2024).
8. Ploshchi, valovi zbory ta urozhainist silskohospodarskykh kultur za yikh vydamy ta po rehionakh u 2023 rotsi [Areas, gross yields, and productivity of agricultural crops by type and region in 2023]. *Derzhavna sluzhba staty-styky Ukrainy – State Statistics Service of Ukraine*. Available at: <https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2023/sg/pvzu/pvz23.zip> (accessed December 02, 2024).
9. Rykovska O., Fraier O., Mykhailenko O. (2024) Analiz stanu silskoho hospodarstva Ukrainy ta implemen-tatsiia normatyvno-pravovykh aktiv YeS, dotychnykh do ahrarnykh ta dovkillievnykh pytan [Analysis of the state of agriculture in Ukraine and the implementation of EU regulatory acts related to agricultural and environmental issues]. Kyiv: HO «Ekodiia», 22 p. (in Ukrainian).
10. Semenda O. V., Korman I. I. (2024) Analiz ukrainskoho rynku ovochiv v umovakh viiny [Analysis of the Ukrainian vegetable market in wartime conditions]. *International Science Journal of Management, Economics & Finance*. Vol. 3, No. 1, pp. 72–80.
11. Sievidova I. O. (2018) Analiz stanu rynku ovochevoi produktii v Ukraini ta sviti [Analysis of the Vegetable Product Market in Ukraine and Worldwide]. *Ahrosvit – AgroWorld*, vol. 11, pp. 12–16.
12. Furman I. V. (2021) Derzhavna pidtrymka silskoho hospodarstva: problemy, svitovi praktyky ta perspektyvy dlia Ukrainy [State support for agriculture: issues, global practices, and prospects for Ukraine]. *Visnyk Khmelnyts-koho natsionalnoho universytetu – Bulletin of Khmelnytskyi National University*, vol. 5, pp. 315–323.
13. Shablia O. S., Rud V. P., Kosenko N. P. (2023) Stan ta perspektyvy rozvytku haluzi ovochivnytstva v umo-vakh viiny [The current state and prospects for the development of the vegetable growing industry in wartime condi-tions]. *Ahrarni innovatsii – Agrarian Innovations*, vol. 18, pp. 136–142.
14. Official website of the Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine URL: https://public.tableau.com/app/profile/fsuw/viz/_16687835152330/Dashboard1 (data zvernennia accessed December 24, 2024)